

جریان شناسی فرهنگ انتظار (۱)

جریان شناسی فرهنگ انتظار در سیره پیامبر اکرم و ائمه معصومین:

زمانی که پیامبر به رسالت مبعوث شدند، خداوند ماموریت ایشان را، حاکمیت جهانی اسلام قرار داد. در اینجا می‌خواهیم سیر حرکت پیامبر را، از زمانی که ماموریت ایشان برای تحقق چنین حاکمیتی شروع شد تا به امروز بررسی کنیم.

❖ سیر حرکتی پیامبر صلوات الله علیه:

• مکه:

حرکت پیامبر اکرم از مکه و با اقدام برای تشکیل **دولت زمینه‌ساز** شروع شد. تشکیل دولت، نیاز به نیروی انسانی دارد؛ پس حضرت با هدف تربیت نیروی انسانی، شروع به تبلیغ و ارشاد کردند. ایشان سه سال نهضتی مخفیانه راه انداختند و هسته اولیه‌ی حکومت شکل گرفت. با علنی شدن حرکت این سازمان، پیامبر هم فعالیت خود را علنی کردند و به مدت ۱۰ سال به دنبال جوانان مستعد بودند تا بتوانند به کمک آنها تشکیل حکومت دهند. اما علی‌رغم تلاش ۱۳ ساله‌ی پیامبر، ایشان نه تنها موفق به تشکیل حکومت در مکه نشدند؛ بلکه تحت شرایط دشوار آنجا، مجبور به هجرت به مدینه شدند.

• مدینه:

پیامبر اکرم در زمان حضورشان در مکه، یکی از نیروهای تربیت‌یافته‌ی خود را به عنوان مبلّغ، به مدینه فرستادند. به تدریج عده‌ای از دو قبیله‌ی «اوس» و «خزرج» اسلام آوردند و با پیامبر پیمان‌هایی را امضا کردند. بنابراین مدینه مهیای حضور پیامبر شده بود که پیامبر توانستند به آنجا هجرت کنند. بعد از آن، در مدینه رویش‌های خوبی اتفاق افتاد و پیامبر موفق شدند در این شهر، دولت تشکیل دهند. با تشکیل دولت زمینه‌ساز در مدینه، کار شتاب گرفت و پیامبر، اسلام را نه تنها در مدینه، بلکه در کل شبه‌جزیره عربستان گسترش دادند. پیامبر در گسترش اسلام، به عربستان بسنده نکردند و آخرین جنگ ایشان در مکه (۱۲۰ کیلومتری بیت المقدس) اتفاق افتاد و اگر پیامبر به بیت المقدس می‌رسیدند، قطعاً حکومت جهانی اسلام شکل می‌گرفت.

دلایل امکان تشکیل حکومت جهانی در بیت المقدس

بیت المقدس یکی از حساس‌ترین نقاط جهان است

محل اتصال سه قاره است

شرق و غرب و شمال و جنوب را به هم متصل می‌کند

مرکز تجارت جهانی بوده است

مرکز انتشار اخبار و اطلاعات بوده است

اما متأسفانه با وجود رویش‌های خوبی که در انقلاب پیامبر اتفاق افتاده بود؛ جنگ‌های سپاه اسلام و کفار و همچنین فتنه‌های یهود و نصارا، که باعث تشکیل سازمان نفاق (افرادی که به ظاهر اسلام می‌آوردند) شد؛ ریزش‌های زیادی در نیروهای پیامبر اتفاق افتاد. و این ریزش‌ها باعث کاهش قدرت پیامبر و شکست سپاه اسلام در جنگ مته شد و پیامبر نتوانستند به بیت المقدس برسند.

❖ سیر حرکتی حضرت زهرا سلام الله علیها:

در زمان حیات پیامبر، سازمان نفاق کاملاً رشد پیدا کرده و در تشکیلات پیامبر نفوذ کرده بودند؛ به نحوی که در زمان رحلت پیامبر، مدینه در دست سازمان نفاق بود. جریان «ثقیفه» نمونه‌ای از نفوذ سازمان نفاق در مدینه است.

امیرالمومنین به خاطر ریزش‌های صورت گرفته، نیرویی برای مقابله با منافقان نداشتند و مجبور بودند طبق توصیه پیامبر، سکوت کنند؛ اما حضرت زهرا برای دفاع از امیرالمومنین، چالشی را در مدینه آغاز کردند که در راستای آن، یک مبارزه‌ی حاد سیاسی شکل گرفت.

اقدامات حضرت زهرا برای مبارزه‌ی سیاسی

افشاگری

گریه‌های شبانه‌روزی

دفاع از فدک

دستور به مخفی ماندن قبر خود

آمدن پشت در برای دفاع از امام

گرفتن بیعت از امیرالمومنین، عیادت از حضرت زهرا و عذرخواهی از ایشان،
و تلاش برای شرکت در تشییع جنازه‌ی حضرت؛

اقداماتی است که سازمان نفاق برای مقابله با مبارزه‌ی سیاسی حضرت زهرا انجام دادند اما ناکام ماندند.

❖ سیر حرکتی امام علی علیه السلام:

بزرگترین چالشی که امیرالمومنین با آن مواجهه بودند، کمبود نیروی انسانی بود. بنابراین حضرت ۲۵ سال، نیروی انسانی تربیت کردند و اینگونه **سازمان تشیع** شکل گرفت. و این سازمان به موازات سازمان نفاق رشد کرد.

امیرالمومنین موفق شدند بعد از ۲۵ سال، دوباره دولت زمینه‌ساز را تشکیل دهند و قدرت را در اختیار بگیرند. اما در طول ۵ سال خلافت حضرت هم، ریزش‌هایی در اثر جنگ و اقدامات شیعه‌هراسی منافقان، اتفاق افتاد و این ریزش‌ها ادامه پیدا کرد تا جایی که امام هم نتوانستند به کار خود ادامه دهند. و در نهایت، در جریان حکمیت و شکل‌گیری خوارج؛ به شهادت رسیدند و این پایان کار دولت زمینه‌ساز بود.

❖ سیر حرکتی امام حسن علیه السلام:

شرایط امام حسن، به مراتب سخت‌تر از شرایط امیرالمومنین بود. نیروهایی که در زمان امام علی تربیت شدند، در حاکمیت شناخته و توسط معاویه کشته شده بودند؛ تعداد اندکی نیرو هم که باقی مانده بودند، کارشان دفاع از جان امام بود.

از طرفی معاویه به دنبال راه‌اندازی فتنه‌ای بود که از طریق ترور یاران اندک امام و سپس کشتن امام حسن توسط نفوذی‌ها؛ خود را مدعی خون امام معرفی کند. این فتنه به مراتب سنگین‌تر از فتنه‌ی عثمان بود.

اقدامات امام حسن برای جلوگیری از فتنه‌ی معاویه

صدور حکم تقیه

صلح

• **صلح:** یکی از شرایط صلح امام حسن این بود که معاویه حق ندارد به یاران امیرالمومنین که در جنگ صفین حضور داشتند، کاری داشته باشد. امام حسن فرمودند: «صلح کردم تا شیعیانم بمانند.»

• **صدور حکم تقیه:** امام حسن به شیعیان فرمان دادند که به صورت مخفیانه، به فعالیت‌های خود ادامه دهند. با مخفیانه شدن فعالیت‌های سازمان شیعه، معاویه دیگر نتوانست نیروها را شناسایی کند؛ لذا امام حسن با این کار، موجبات حفظ اسلام را فراهم کردند.

اگر صلح امام حسن نبود، کار به امام حسین و کربلا نمی‌رسید.

❖ سیر حرکتی امام حسین علیه السلام:

معاویه یزید را برای براندازی اسلام، تربیت کرد. یزید به فردی سیاستمدار، زیرک و جنگجو و البته فاسد تبدیل شد که از مهارت‌های نظامی برخوردار بود.

اقدامات امام حسین برای مقابله با براندازی اسلام

افشاگری علیه فساد بنی‌امیه و یزید

شکستن سد تبلیغات مسموم بنی‌امیه، مبنی بر مظلومیت عثمان

در فتنه مرگ عثمان، جای ظالم و مظلوم عوض شده بود و باید واقعیت آشکار می‌شد تا مردم، مظلوم حقیقی را بشناسند و به سوی حق و امام بروند. امام حسین با به نمایش گذاشتن **مظلومیت، عطش و شهادت** در کربلا؛ تبلیغات ۴۰ ساله معاویه را از بین بردند و حقیقت را تا ابد روشن کردند، تا هر موقع حرف از مظلومیت به میان بیاید، ذهن‌ها به یاد سید الشهدا افتد.

❖ سیر حرکتی امام سجاد علیه السلام:

زمانی که کار به امام سجاد رسید، ارکان سازمان شیعه کاملاً از بین رفته بود. امام سجاد سیاسی‌ترین امام شیعه هستند. در دوران ۳۵ ساله‌ی امامت حضرت سجاد، سازمان شیعه نه تنها بازسازی و مستحکم شد، بلکه ایشان جریانی نفوذی در دستگاه خلافت اموی ایجاد کردند که دستگاه خلافت نتوانست از هیچ مسیری موفق به براندازی اسلام شود.

اقدامات امام سجاد را می‌توان به صورت زیر خلاصه کرد:

- تربیت نیرو و نفوذ در حاکمیت، در عرصه نظامی و فرهنگی
- ترویج محبت اهل‌بیت در جامعه

❖ سیر حرکتی امام باقر و امام صادق علیهما السلام:

این دو امام بزرگوار، نهضت علمی گسترده‌ای، توسط سازمان شیعه راه‌اندازی کردند.

نتایج نهضت علمی امام باقر و امام صادق

تربیت فقیه و دانشمند

تبدیل فضای مکه، مدینه، کوفه و شام به حوزه علمیه

عباسیان هم در جبهه مقابل بیکار نشستند و رویکرد آنها نیز، رویکرد علمی و فرهنگی شد. مذاهب چهارگانه‌ی اهل سنت، در همین زمان شکل گرفت. دانشمندان شیعه، برای جلوگیری از این فرقه‌سازی‌ها، به دستگاه خلافت نفوذ کردند.

جلوگیری از انحراف بیشتر دستگاه خلافت و زمینه‌سازی برای توسعه و ترویج تشیع؛ اقدامات شیعیان نفوذی، در دستگاه خلافت بود.

❖ سیر حرکتی امام کاظم علیه السلام:

امام کاظم نفوذ سازمان شیعه را گسترش می‌دهند و کار به جایی می‌رسد که وزیر هارون، شیعه‌ی موسی بن جعفر است. وقتی هارون متوجه توسعه سازمان شیعه می‌شود، با زندانی کردن امام کاظم در صدد قطع ارتباط شیعیان با امام است؛ اما موفق نمی‌شود. تا اینکه سرانجام هارون، امام را به زندان دولتی می‌فرستد و با شهادت رساندن حضرت، این ارتباط برای همیشه قطع می‌شود.

❖ سیر حرکتی امام رضا علیه السلام:

مشکلی که سازمان شیعه در این زمان با آن مواجه بود، حصر شیعیان در عراق و مدینه بود؛ تا این حصر شکسته نمی‌شد، سازمان شیعه گسترش پیدا نمی‌کرد.

مأمون برای شناسایی ارکان سازمان شیعه و تحت کنترل قرار دادن امام رضا، حضرت را به طوس فرا خواند و ایشان مجبور به پذیرش ولی عهدی شدند. امام که از توطئه مأمون آگاه بودند، این پیشنهاد را با شرط عدم دخالت در عزل و نصب‌ها پذیرفتند. چون با عزل و نصب توسط ایشان، ارکان شیعه شناسایی و کشته می‌شدند؛ پس امام تهدید را به فرصت تبدیل کردند و سازمان شیعه در ایران شروع به حرکت و گسترش کرد. شیعیان، هر جا که می‌رفتند شروع به تبلیغ می‌کردند و این تبلیغ باعث توسعه و ترویج تشیع می‌شد. در نتیجه انحصار شیعه به عراق و مدینه شکسته شد. از طرفی چون این اشخاص منتسب به ولی عهد بودند، هیچ‌کس نمی‌توانست به آنها آسیبی برساند. «احمد بن موسی» و «فاطمه معصومه» از جمله اشخاص تاثیرگذار در توسعه شیعه در ایران بودند.

از برکت وجود امام رضا، ایران آرام آرام تبدیل به پایگاه تشیع شد.

❖ سیر حرکتی امام جواد، امام هادی و امام عسکری علیهم السلام:

با توسعه‌ی تشیع در ایران توسط امام رضا، اگر شیعیان به امام جواد ملحق می‌شدند؛ حتماً دولت زمینه‌ساز تشکیل می‌شد. دستگاه خلافت عباسی، برای اینکه زمینه‌ی تشکیل حکومت فراهم نشود، حلقه محاصره را تنگ‌تر کردند؛ تا جایی که دیگر هیچ امامی را بعد از امام رضا، آزاد نگذاشتند و لایه‌های مستحکمی در مقابل امام و سازمان شیعه ایجاد کردند.

در زمان این سه امام بزرگوار، حوزه فعالیت شیعه بسیار گسترده‌تر از امامان قبل بود و ایشان محدوده‌ی گسترده‌تری را مدیریت می‌کردند. امام صادق و امام باقر، فقیه تربیت کردند و امام کاظم از این فقها، سازمان فقاقت «سازمان وکالت» تشکیل دادند و امام جواد این سازمان را تبدیل به یک نهاد وسیع کرده و قلمروی آن را تعیین کردند.

در زمان امام هادی و امام عسکری حلقه محاصره تنگ‌تر شد؛ ولی نهاد، توسعه پیدا کرد و قلمروی آن بیشتر شد. در این زمان امام هادی شروع به نوشتن نامه و رساله‌های متعددی کردند. ایشان در قالب دعا، روز به روز بر غنای سازمان شیعه افزودند. در زمان امام حسن عسکری این حلقه به اندازه‌ای تنگ شد که حضرت نتوانستند به سفر حج بروند؛ اما در عین حال ایشان توسط یک رابط به نام عثمان بن سعید (روغن فروش) اطلاعات را مدیریت می‌کردند. اطلاعات به دست عثمان بن سعید می‌رسید و سپس در کل سازمان شیعه توسعه و انتشار پیدا می‌کرد.

❖ سیر حرکتی امام زمان عجل الله فرجه:

پس از شهادت امام حسن عسکری و آغاز غیبت امام زمان، سازمان شیعه با مشکل جدی خلاء فرماندهی روبرو شد. حضرت اجازه نمی‌دهند این خلاء آسیبی به سازمان شیعه برساند و بلافاصله اقدام به معرفی نواب اربعه می‌کنند. امام با معرفی نواب اربعه، یک فرصت ۶۹ ساله را ایجاد کردند و در همین مدت ۶۹ سال، سازمان شیعه را به فقها وصل کردند و فرماندهی را به فقها منتقل کردند.

هدف امام زمان، انتقال مسئولیت به ولایت فقیه بود.

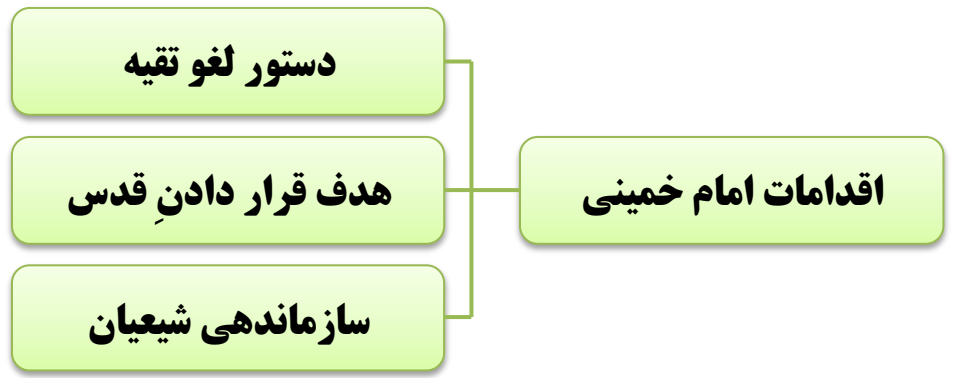
حضرت حجت در نامه‌ای به اسحاق بن یعقوب می‌فرمایند: «...در حوادث واقعه، به راویان احادیث ما رجوع کنید»

تعداد بالای فقها، دسترسی آسان به آنها و امکان تقیه و حفظ جانشان؛ دلایل ارجاع دادن مردم به فقها، توسط حضرت می‌باشد.

❖ سیر حرکتی امام خمینی:

فقهای شیعه، پایگاهی به نام ایران در اختیار داشتند و رویش‌های فراوانی در این پایگاه اتفاق افتاد تا جایی که کار به دست فقیه بزرگوار امام خمینی رسید.

امام خمینی با قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ سازمان شیعه را وارد مرحله عملیاتی کردند. در این زمان، شیعه هم نیرو داشت، هم توانمند بود و هم می‌توانست رسالت بزرگی را به دوش بگیرد؛ لذا امام بلافاصله با سه دستور شیعه را وارد مرحله عملیاتی کردند.

• دستور لغو تقيه:

امام خمینی تقيه را حرام اعلام کردند و فرمان مبارزه‌ی علنی دادند.

• هدف قرار دادنِ قدس:

امام نقطه‌ی هدف را تعیین کردند، آن هم این بود که باید اسرائیل را نابود کرد و اسلام ناب را به بیت‌المقدس رساند. زیرا قدس، نقطه‌ی شروع جهانی شدن اسلام است.

• سازماندهی شیعه:

شیعه باید تشکیلات پیدا می‌کرد. بعد از ۱۵ سال تلاش امام خمینی و سازمان شیعه در ایران، این تشکیلات در نهایت در سال ۵۷ موفق به تشکیل **جمهوری اسلامی**، به عنوان سومین دولت زمینه‌ساز شد. با به قدرت رسیدن امام خمینی، بعد از ۱۴۰۰ سال شیعه حاکمیت پیدا کرد و دستاورد چهل ساله‌ی این حاکمیت، بسیار بیشتر از آن ۱۴۰۰ سال است.

اکنون سازمان شیعه، خود را تا پیچ تاریخ و یک قدمی ظهور مهدی رسانده است.

تدریس استاد حامدی

موضوع: جریان شناسی فرهنگ انتظار

خلاصه و چکیده مطالب ارائه شده در کلاس‌های آموزشی معارف مهدویت

تهیه شده در واحد مهدویت موسسه مضاف، مهدیاران [@Mahdiaran](https://www.mahdiaran.com)